Tradus şi revizuit de IER (www.ier.ro)

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECŢIA A TREIA

CAUZA GEERINGS ÎMPOTRIVA ŢĂRILOR DE JOS

(Cererea nr. 30810/03)

HOTĂRÂREA

STRASBOURG

din 1 martie 2007

DEFINITIVĂ

01/06/2007

Hotărârea este definitivă. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Geerings împotriva Ţărilor de Jos,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secţia a treia), reunită într-o cameră compusă din Boštjan M. Zupančič, *preşedinte,* Corneliu Bîrsan, John Hedigan, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, David Thór Björgvinsson, Isabelle Berro-Lefèvre, *judecători*, şi Santiago Quesada, *grefier de secţie*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 8 februarie 2007,

pronunţă prezenta hotărâre, adoptată la aceeaşi dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 30810/03 îndreptată împotriva Regatului Ţărilor de Jos, prin care un resortisant olandez, domnul Gerardus Antonius Marinus Geerings („reclamantul”), a sesizat Curtea la 23 septembrie 2003 în temeiul art. 34 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale („Convenţia”).

2. Reclamantul este reprezentat de T. Spronken, avocat înscris în Baroul din Maastricht. Guvernul olandez („Guvernul”) este reprezentat de agenţii guvernamentali, domnul R.A.A. Böcker şi doamna J. Schukking, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. În cererea sa, domnul Geerings se plânge de un ordin de confiscare pronunţat împotriva sa. El consideră că este contrar dreptului său de a fi presupus nevinovat în sensul art. 6 § 2 din Convenţie, în măsura în care rezultă dintr-o hotărâre a judecătorului potrivit căreia a obţinut foloase din urma infracţiunilor pentru care a fost achitat în cadrul procesului penal împotriva sa.

4. La 5 iulie 2006, Curtea a hotărât să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 3 din Convenţie, aceasta a hotărât că admisibilitatea şi fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

5. Reclamantul, Gerardus A. M. Geerings, este resortisant olandez născut în 1977 şi are domiciliul în Eindhoven.

I. CIRCUMSTANŢELE CAUZEI

6. Faptele cauzei, astfel cum au fost expuse de către părţi, se pot rezuma după cum urmează. La o dată nespecificată, reclamantul a fost arestat şi arestat preventiv cu învinuirea de a fi luat parte – împreună cu alte persoane – la mai multe (tentative de) furturi de camioane cu mărfuri ori furturi de mărfuri din camioane (între altele, maşini de spălat, maşini de uscat rufe şi alte aparate electrocasnice, telefoane, componente IT, radiouri auto, aparatură audio-video, haine, genţi, încălţăminte, material de campare şi echipamente sportive), fapte comise între 1 august 1996 şi 28 octombrie 1997.

7. La 23 decembrie 1997, a fost chemat în faţa Tribunalului Bois-le-Duc (*arrondissementsrechtbank*) la 29 ianuarie 1998 pentru a răspunde mai multor capete de acuzare privind (tentative de) furt prin efracţie, tăinuirea cu intenţie de bunuri furate şi asociere în vederea săvârşirii de infracţiuni. Au fost trimişi în judecată mai mulţi coinculpaţi.

8. Tribunalul Bois-le-Duc s-a pronunţat la 20 mai 1998. Instanţa l-a declarat pe reclamant vinovat pentru mai multe capete de acuzare privind (tentative de) furt prin efracţie, tăinuire cu intenţie de bunuri furate şi asociere în vederea săvârşirii de infracţiuni. Instanţa a stabilit că reclamantul a participat la furtul a 120 maşini de uscat rufe dintr-un camion şi din remorca acestuia, la furtul dintr-un camion, la furtul unui mare număr de telefoane, componente IT şi radiouri auto dintr-un camion; la furtul a 300 de schimbătoare de CD-uri, 62 de radiocasetofoane auto şi a unui sistem audio dintr-un camion, la furtul unei mari cantităţi, în special, de dispozitive audio, maşini de spălat vase, pantofi, aspiratoare şi haine din camioane şi la furturi de camioane; tăinuirea mai multor camere foto furate, tentativă de furt al unui camion şi tentativă de furt al unor bunuri dintr-un camion. Instanţa l-a condamnat pe reclamant la 5 ani de închisoare, din care s-a scăzut perioada petrecută în arest preventiv.

9. Reclamantul a atacat decizia în faţa Curţii de Apel (*gerechtshof)* Bois-le-Duc. Prin hotărârea din data de 29 ianuarie 1999, instanţa nu a confirmat hotărârea din 20 mai 1998. Aceasta a stabilit că reclamantul este vinovat pentru participarea în data de 28 sau 29 septembrie 1997 la furtul dintr-un camion si dintr-o remorcă ce conţineau 120 de maşini de uscat rufe, la 25 septembrie 1997 a furat o semiremorcă şi mai multe imprimante şi, în perioada 1 august 1996–28 octombrie 1997, a tăinuit furtul unor haine şi al unei camere foto despre care cunoştea că aveau origine delictuală. Instanţa l-a achitat pe reclamant pentru restul capetelor de acuzare, apreciind că acestea nu au fost dovedite în mod legal si temeinic. Instanţa a condamnat partea în cauză la 36 de luni de închisoare, din care 12 cu suspendare şi un termen de încercare de 2 ani. În plus, a declarat inadmisibilă cererea de acordare de despăgubiri formulată de partea civilă (*benadeelde partij*). Apreciind că această cerere este prea complicată pentru a fi soluţionată în cadrul unui proces penal, curtea de apel a decis că aceasta trebuie trimisă în faţa unei instanţe civile.

10. Între timp, la 7 ianuarie 1999, procurorul a dispus citarea reclamantului în faţa Tribunalului Bois-le-Duc la data de 4 februarie 1999 pentru audierea în legătură cu cererea de confiscare a foloaselor obţinute în mod ilicit (*vordering tot ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel*), formulată de procuror în temeiul art. 36e din Codul penal (*Wetboek van Strafrecht*). Procurorul a evaluat foloasele în cauză la 147 493 guldeni olandezi [NLG – echivalentul a 67 020,16 euro (EUR)].

11. În cursul şedinţei de judecată din 4 februarie 1999, procurorul şi-a menţinut cererea de emitere a ordinului de confiscare, susţinând că se referea deopotrivă la infracţiuni similare celor prevăzute de art. 36e § 2 din Codul penal şi că, deşi curtea de apel îl achitase pe reclamant pentru majoritatea infracţiunilor de care fusese acuzat, existau indicii suficiente că acestea fuseseră comise de reclamant. Reclamantul a susţinut că, în opinia sa, măsura confiscării nu putea fi dispusă decât cu privire la infracţiunile pentru care a fost declarat vinovat. Potrivit aprecierii procurorului, confiscarea nu putea echivala în acest caz decât cu suma maximă de 13 989 NLG (6 347,93 EUR).

12. Tribunalul s-a pronunţat la 18 martie 1999. Acesta a emis un ordin de confiscare pentru suma de 13 789 NLG, care putea fi înlocuită, în cazul în care suma nu era plătită şi nu putea fi recuperată, cu 110 zile de detenţie. Instanţa a considerat că achitarea pe care o pronunţase curtea de apel la 29 ianuarie 1999 fără a oferi motive clare putea fi înţeleasă doar ca semnificând că nimic nu indica faptul că reclamantul ar fi săvârşit infracţiunile în cauză, cu atât mai puţin, *a fortiori,* că ar fi obţinut foloase din acestea.

13. Doar reclamantul a atacat decizia în faţa Curţii de Apel Bois-le-Duc. El a pledat că nu a obţinut niciun fel de foloase din infracţiunile pentru care fusese condamnat.

14. Curtea de apel s-a pronunţat la 30 martie 2001, după şedinţa din 15 februarie 2001. Aceasta a anulat decizia din 18 martie 1999 şi a emis un ordin de confiscare pentru suma de 147 493 NLG, care putea fi înlocuită, în cazul în care suma nu era plătită şi nu putea fi recuperată, cu 490 zile de detenţie. Instanţa s-a exprimat, în special, după cum urmează:

> „Achitarea de care [reclamantul] a beneficiat în apel pentru anumite infracţiuni [pentru care fusese inculpat] nu implică faptul că aceste infracţiuni, având în vedere natura lor, nu mai pot fi

considerate infracţiuni similare, în sensul art. 36e alin. 2 din Codul penal. Dispoziţiile legale relevante aplicabile nu se opun în nici un fel acestui lucru. *În plus fată de condiţia similarităţii, este necesar doar să existe indicii suficient că [reclamantul] a comis infracţiunile în cauză*.

Astfel, Curtea consideră că poate examina, referitor la toate infracţiunile pentru care procurorul a solicitat emiterea ordinului de confiscare, problema dacă există suficiente indicii [*că reclamantul le-a comis*].

Prin hotărârea pronunţată de Curtea de Apel Bois-le-Duc la 29 ianuarie 1999, [reclamantul] a fost condamnat pentru [...]

În temeiul art. 36e din Codul penal, este necesar să se examineze dacă, şi în caz afirmativ, în ce măsură partea în cauză a obţinut foloase în mod ilicit – inclusiv sub formă de vânzare cu costuri mai mici – în urma săvârşirii infracţiunilor a căror existenţă a fost probată sau a unor infracţiuni similare ori alte infracţiuni în privinţa cărora există suficiente indicii că au fost comise de persoana în cauză şi pentru care poate fi aplicată o amendă de categoria a 5-a.

Curtea de apel consideră că [reclamantul] nu numai că a obţinut foloase în mod ilicit de pe urma infracţiunilor sus-menţionate [...] care au fost deja probate, ci, de asemenea, a obţinut foloase din următoarele infracţiuni similare, toate menţionate în rechizitoriul notificat [reclamantului] [...], [infracţiuni] despre care există indicii suficiente că au fost comise de partea în cauză.

Cuantumul estimat de curtea de apel reprezentând foloase obţinute de [reclamant] este indicat pentru fiecare dintre infracţiuni.

Capătul de acuzare 2B din rechizitoriu [...]: foloase în cuantum de 12 000 NLG;

Capătul de acuzare 3 din rechizitoriu [...]: foloase în cuantum de 3 102 NLG;

Capătul de acuzare 4b din rechizitoriu [...]: foloase în cuantum de 12 500 NLG;

Capătul de acuzare 4c din rechizitoriu [...]: foloase în cuantum de 8 000 NLG;

Capătul de acuzare 4d din rechizitoriu [...]: foloase în cuantum de 1 619 NLG;

Capătul de acuzare 4e din rechizitoriu [...]: foloase în cuantum de 12 600 NLG;

Capătul de acuzare 4f din rechizitoriu [...]: foloase în cuantum de 17 637 NLG;

Capătul de acuzare 4g din rechizitoriu [...]: foloase în cuantum de 4 222 NLG;

Capătul de acuzare 4i din rechizitoriu [...]: foloase în cuantum de 30 670 NLG;

Capătul de acuzare 4i din rechizitoriu [...]: foloase în cuantum de 20 000 NLG;

Capătul de acuzare 4m din rechizitoriu [...]: foloase în cuantum de 11 354 NLG;

Curtea de apel va stabili foloasele obţinute [de reclamat] pentru infracţiunile care au fost probate, conform deciziei tribunalului, la următoarele cuantumuri:

Capătul de acuzare 1 din rechizitoriu (cauza nr. 3): foloase în cuantum de 3 789 NLG;

Capătul de acuzare 4 din rechizitoriu (cauza nr. 9): foloase în cuantum de 10 000 NLG;

Curtea de apel estimează cuantumul foloaselor obţinute ilicit [de reclamant] la 147 493 NLG.

Curtea de Apel îşi bazează aprecierea cuantumului foloaselor obţinute ilicit [*de reclamant*] *în special pe raportul întocmit la 4 septembrie 1998 de Unitatea de Combatere a Crimei Organizate, Biroul Financiar, din cadrul Serviciului de Investigaţii Penale al Poliţiei Regionale Sud-Est din Brabant (referinţa* PL2219/98-050011*), în special în ce priveşte calcularea foloaselor obţinute din mărfurile furate şi distribuirea foloaselor între părţile în cauză*.

Mijloacele de probă utilizate de curtea de apel sunt descrise în anexa prevăzută de art. 365a şi art. 365b din Codul de procedură penală (*Wetboek van Strafvordering*); această anexă este ataşată prezentei decizii. [...]

În cursul procedurii de apel, s-a susţinut [de către reclamant] şi de către reprezentantul său că nu a primit niciodată bani pentru rolul asumat de reclamant în infracţiunile la care a participat. Curtea de apel respinge acest argument pe motivă că a admis condamnarea, pe baza probelor citate anterior, că [reclamantul] făcea parte dintr-un grup de persoane care luau parte în mod sistematic şi foarte elaborat la furtul de bunuri de valoare transportate în camioane şi este foarte puţin posibil să nu fi obţinut partea sa de foloase din aceste mărfuri, care, potrivit probelor citate anterior, au fost adeseori vândute la preţuri foarte bune [...].”

15. În partea sa relevantă, raportul poliţiei din 4 septembrie 1998, anexat la decizia în cauză, era redactat după cum urmează:

„Stabilirea foloaselor obţinute în mod ilicit:

A. Cazuri în care sumele obţinute sunt cunoscute

Punctul de plecare pentru determinarea cuantumului foloaselor obţinute în mod ilicit în sensul art. 36 din Codul penal îl reprezintă foloasele efectiv obţinute de suspect/persoana condamnată.

În mai multe incidente care au făcut obiectul anchetei, sumele plătite de tăinuitorii bunurilor furate hoţilor şi/sau altor tăinuitori pentru bunurile furate reies din conversaţiile interceptate şi înregistrate şi/sau din declaraţii.

Aceste sume au fost imputate drept foloase obţinute în mod ilicit de inculpat (inculpaţi) şi, după caz, împărţite în mod egal între persoanele în cauză.

Costurile prezentate de suspect (suspecţi) au fost luate în considerare.

A. Cazuri în care sumele obţinute nu au putut fi stabilite cu certitudine

Ancheta penală a făcut să reiasă următoarele elemente:

Potrivit conversaţiei interceptate a cărei înregistrare apare în anexa 3 la acest raport reiese că [...] tăinuitorul bunurilor furate F.T. a transmis hoţilor 25% din valoarea revânzării en gros [...].

Potrivit conversaţiei interceptate a cărei înregistrare apare în anexa 4 la acest raport reiese că un tăinuitor al bunurilor furate (E.V.), a calculat o cincime, atunci când a calculat în baza practicii obişnuite. Acest lucru înseamnă de fapt o cincime din preţul revânzării cu amănuntul [...]. În cazurile în care nu există informaţii precise privind sumele obţinute de hoţi şi/sau de tăinuitorii bunurilor furate, foloasele obţinute în mod ilicit au fost evaluate pe baza valorii en-gros a preţului de achiziţie, fără TVA (taxa pe valoarea adăugată), a bunurilor furate.

Calculul raportat la hoţi

În cazul incidentelor în care suma plătită hoţilor de tăinuitorii bunurilor furate nu reiese din anchetă, s-a presupus că hoţilor le-a fost plătită o sumă de 25% din preţul de achiziţie en-gros, fără TVA, al bunurilor furate.

Plecând de la această supoziţie, se ajunge, în privinţa foloaselor obţinute în mod ilicit, la o sumă inferioară celei care ar reprezenta o estimare bazată pe 25% din valoarea de revânzare la preţul de en-gros sau 20% din preţul de revânzare cu amănuntul, după caz. Acestea ar fi aşadar foloasele obţinute de suspect (suspecţi).”

16. Pentru fiecare din capetele de acuzare 2B, 3, 4b-i şi 4m din rechizitoriul în cauza reclamantului, raportul din 4 septembrie 1998 – în măsura în care a fost folosit ca probă de curtea de apel în procedura de confiscare – include o declaraţie potrivit căreia, în cadrul procesului penal în primă instanţă, reclamantul a fost declarat vinovat pentru acuzaţia respectivă. Din raportul menţionat reiese cu claritate că, pentru fiecare dintre aceste capete de acuzare, estimarea foloaselor obţinute ilicit se baza în principal pe conţinutul convorbirilor telefonice interceptate, în care protagoniştii (hoţi şi tăinuitori) discutau probleme legate de bani referitoare la bunurile furate, despre prezenţa unora dintre bunurile furate la domiciliul unora dintre autori şi preţul de vânzare en gros al bunurilor furate.

17. Reclamantul a formulat recurs în faţa Curţii de Casaţie *(Hoge Raad)* împotriva deciziei din 30 martie 2001, susţinând, în special, că pronunţarea unui ordin de confiscare în ceea ce priveşte infracţiunile pentru care a fost achitat reprezintă o încălcare a dreptului său la prezumţia de nevinovăţie, în sensul art. 6 § 2 din Convenţie.

18. Procurorul general de pe lângă Curtea de Casaţie a transmis concluziile în care considera – pe baza considerentelor expuse de Curte în hotărârea privind cauza *Philips împotriva Regatului Unit* (nr. 41087/98, pct. 31–33 şi 35, CEDO 2001–VII) – că, în general, domeniul de aplicare al art. 6 § 2 din Convenţie nu se extinde asupra procedurilor de confiscare, dar acest fapt nu afectează obligaţia de a stabili dacă, având în vedere circumstanţele speciale ale cauzei, nu ridică, totuşi o problemă în ceea ce priveşte art. 6 § 2 din Convenţie, în cazul reclamantului. În acest sens, procurorul general a considerat, pe baza unei analize detaliate a jurisprudenţei Curţii cu privire la art. 6 § 2, că se punea întrebarea dacă concluzia Curţii de Apel, potrivit căreia au existat indicii suficiente că reclamantul a săvârşit infracţiuni similare celor pentru care a fost recunoscut ca fiind vinovat, nu implică o constatare a „vinovăţiei”, dat fiind faptul că reclamantul a fost achitat pentru aceste infracţiuni similare.

19. Procurorul general a observat că, fără a ţine seama de achitare, curtea de apel a considerat că există probe suficiente că infracţiunile pentru care reclamantul a fost achitat au fost de fapt comise de acesta. Potrivit procurorului general, acest fapt era incompatibil cu regula generală – reafirmată de

Curte în hotărârea *Asan Rushiti împotriva Austriei* (nr. 28389/95 pct. 31, 21 martie 2000) – potrivit căreia, în urma unei achitări definitive, fie şi simpla formulare de supoziţii privind nevinovăţia persoanei acuzate este ilegală şi incompatibilă cu art. 6 § 2 din Convenţie. În plus, curtea de apel şi-a întemeiat decizia în procedura de confiscare pe probe aparent insuficiente pentru a justifica o condamnare penală, iar reclamantului i-a fost astfel impusă o decizie de o asemenea gravitate încât ar trebui să fie considerată „pedeapsă" sensul art. 7 § 1 din Convenţie. Luând, de asemenea, în considerare faptul că, în cauză, curtea de apel şi-a bazat şi concluzia potrivit căreia existau probe suficiente că reclamantul a comis infracţiuni similare pe o hotărâre de condamnare pronunţată de tribunal, care a fost ulterior infirmată, procurorul general a concluzionat cu privire la caracterul inevitabil al unei constatări privind încălcarea art. 6 § 2. Potrivit acestuia – şi a făcut referire în acest sens la expunerea de motive referitoare la art. 36 alin. 2 din Codul penal – confiscarea prevăzută la art. 36 alin. 2 se poate raporta doar la fapte care nu sunt vizate de acuzaţiile împotriva inculpatului, cum ar fi faptele anexate la citaţia spre informare adresată Tribunalului (*ad informandum gevoegde feiten*) sau alte fapte rezultate din dosar (*andere feiten die blijken uit het proces-verbaal*). În consecinţă, procurorul general a solicitat Curţii de Casaţie să admită capătul de cerere al reclamantului întemeiat pe art. 6 § 2 din Convenţie, de a anula decizia din 30 martie 2001 şi de a retrimite cauza în faţa unei alte instanţe de apel.

20. La 1 aprilie 2003, Curtea de Casaţie a respins recursul reclamantului. Instanţa s-a exprimat, în special, după cum urmează:

„3.3. În hotărârea din 22 mai 2001 [(NJ (*Nederlandse Jurisprudentie)* – Culegere de jurisprudenţă olandeză, 2001 nr. 575], Curtea de Casaţie a afirmat după cum urmează:

– Prevederile art. 36 din Codul penal şi [art. 511B–511i] din Codul de procedură penală se referă la obligaţia unei persoane condamnate pentru o infracţiune de a plăti statului o sumă de bani corespunzătoare foloaselor obţinute în mod ilicit şi care trebuie confiscate. Nu este vorba despre o pedeapsă, ci despre o măsură (*maatregel*) care urmăreşte să priveze persoana de foloasele obţinute în mod ilicit. Faptul că impunerea acestei măsuri îşi află locul în cadrul unui proces penal nu schimbă cu nimic caracterul său special.

Acest caracter special, este, de asemenea, exprimat în condiţiile cărora li se subordonează impunerea sa. Aceste condiţii sunt mai puţin stricte decât cele care trebuie să fie îndeplinite pentru impunerea unei pedepse [care rezultă din dreptul penal]. Astfel, probele aplicabile în procesele penale nu se aplică în totalitate. În consecinţă, faptele incluse într-o acuzaţie în materie penală care s-a soldat cu achitarea pot totuşi servi drept bază pentru impunerea unei măsuri (de confiscare). De asemenea, într-un astfel de caz, Curtea de Casaţie trebuie să evalueze dacă există indicii suficiente că una sau mai multe infracţiuni similare, în sensul art. 36 alin. 2 din Codul penal, pentru care o amendă din categoria a 5-a se poate impune sau a fost comisă de persoana în cauză, sau dacă este posibil ca infracţiunile similare prevăzute la art. 36 alin. 3 din Codul penal au dus, într-un fel sau altul, la obţinerea ilicită a unor foloase de către persoana în cauză. O astfel de evaluare este precedată de procedura definită la art. 11b şi urm. din Codul de procedură penală. Astfel, este necesar să se asigure că instanţa solicitată să se pronunţe asupra unui ordin de confiscare formulat de procuror nu va emite un astfel de ordin decât după ce a examinat şi a răspuns afirmativ la întrebarea dacă sunt îndeplinite condiţiile legale, inclusiv cea referitoare la existenţa indiciilor, în sensul art. 36, sau cea referitoare la plauzibilitate în sensul alin. 3 [al art. 36e].

Din cele de mai sus rezultă că faptul că suspectul a fost achitat pentru infracţiuni care nu au fost probate nu exclude în mod automat tratarea acestor infracţiuni, în contextul procedurii de confiscare, ca „infracţiuni similare" sau ca „infracţiuni pentru care poate fi aplicată o amendă de categoria a 5-a", în sensul art. 36 alin. 2 din Codul penal.

3.4. Curtea de Casaţie adaugă că acest lucru nu este incompatibil cu art. 6 § 2 din Convenţie, în măsura în care procedura prevăzută la art. 511b şi urm. din Codul de procedură penală oferă persoanei în cauză posibilitatea de a se apăra, inclusiv posibilitatea de a susţine că nu există indicii suficiente că infracţiunea similară sau infracţiunile similare pentru care se aplică amendă din categoria a 5-a poate fi impusă în sensul art. 36 alin. 2 din Codul penal, că a fost sau au fost comisă/comise de către [aceasta], sau că nu este adevărat ca alte infracţiuni pedepsite în sensul art. 36 alin. 3 din Codul penal a dus la obţinerea de către [aceasta] a unor foloase ilicite şi de ce situaţia este astfel. Faptul că procedura care urmează unei [cereri de confiscare] trebuie privită ca o parte separată a aceluiaşi proces penal care ar putea duce la o condamnare şi la o pedeapsă (a se vedea Curtea de Casaţie, 5 decembrie 1995, NJ 1996; nr. 411) nu implică neapărat o concluzie diferită.

3.5. În măsura în care nu s-a susţinut şi nu rezultă că posibilitatea prevăzută la punctul 3.4 supra nu au fost oferită în speţă, decizia curţii de apel nu demonstrează o interpretare eronată a

dreptului. Ţinând seama de maniera, descrisă în raport, în care s-a derulat procesul, decizia atacată a fost suficient motivată."

Această decizie a fost publicată în Culegerea de jurisprudenţă olandeză (NJ) nr. 497 din 2003.

21. În 2004, reclamantul a încheiat împreună cu Biroul central pentru recuperări judiciare (*Centraal Justitiëel Incasso Bureau*) un acord în temeiul căruia urma să plătească 10 000 EUR în mod direct şi restul sub formă de rate lunare de 150 EUR.

II. DREPTUL ŞI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

22. Art. 36e din Codul penal (*Wetboek van Strafrecht*) este redactat după cum urmează:

„1. La cererea Ministerului Public, obligaţia de a plăti o sumă de bani statului poate, în scopul confiscării foloaselor obţinute ilicit, să fie impusă, printr-o hotărâre judecătorească separată, oricărei persoane care a fost declarată vinovată pentru comiterea unei fapte penale.

2. Un astfel de ordin poate fi emis în cazul în care persoana a obţinut foloase prin intermediul sau sub formă de produs al infracţiunii în cauză sau al unor infracţiuni similare sau pentru care poate fi impusă o amendă de categoria a 5-a, atunci când există suficiente indicii că aceste infracţiuni au fost comise de către persoana în cauză.

3. La cererea Ministerului Public, obligaţia de a plăti o sumă de bani statului poate, în vederea confiscării foloaselor obţinute ilicit, să fie impusă, printr-o hotărâre judecătorească separată, oricărei persoane care a fost declarată vinovată pentru comiterea unei fapte penale pentru care poate fi impusă o amendă din categoria a 5-a şi împotriva căreia, având în vedere suspiciunile în această privinţă, a fost deschisă o anchetă financiară penală (*strafrechtelijk financieel onderzoek*), atunci când, având în vedere această anchetă, este posibil ca infracţiunea menţionată sau alte infracţiuni, într-un fel sau altul, să fi permis persoanei condamnate să obţină foloase ilicite.

4. Suma ce se consideră că reprezintă foloasele obţinute ilicit este stabilită de instanţă. Noţiunea de foloase se referă deopotrivă la economiile de costuri. Valoarea bunurilor pe care instanţa le consideră a face parte din foloasele obţinute ilicit poate fi evaluată pe baza valorii de piaţă a bunurilor la momentul adoptării deciziei sau prin referinţă la ceea ce s-ar obţine dintr-o licitaţie, în cazul în care trebuie recuperată suma. Judecătorul poate stabili suma de plată la un nivel mai mic faţă de cel al foloaselor estimate. [...]

5. Noţiunea «bunuri» se referă la toate lucrurile şi drepturile patrimoniale.

6. Pentru stabilirea sumei considerate că reprezintă foloasele obţinute ilicit, trebuie deduse sumele acordate în justiţie părţilor civile.

7. În momentul adoptării măsurii, este necesar să se ia în considerare ordinele de plată pentru sumele de bani reprezentând foloase obţinute în mod ilicit impuse prin decizii anterioare."

23. Posibilitatea de a priva o persoană de produsul unei infracţiuni a fost introdusă în 1983 prin Legea privind sancţiunile patrimoniale (*Wet Vermogenssancties*). La 1 martie 1993 a intrat în vigoare Legea din 10 decembrie 1992 privind prelungirea posibilităţii de aplicare a măsurii de confiscare pentru foloasele obţinute în mod ilicit şi alte sancţiuni patrimoniale (*Wet tot verruiming van de mogelijkheden tot toepassing van de maatregel van ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel en andere vermogenssancties*). Una dintre modificările aduse de această lege ţine de faptul că procedura referitoare la măsura privării de foloasele obţinute în mod ilicit a fost disjunsă de procesul penal principal, în special pentru a preveni situaţiile în care problemele legate de foloasele obţinute în mod ilicit ar ocupa un loc foarte important în comparaţie cu procesul penal principal şi ar risca să-i afecteze durata.

24. Legea stabilea o procedură specifică – separată de procesul penal împotriva suspectului – pentru impunerea unei măsuri de confiscare în temeiul art. 36e din Codul penal. Această procedură specifică este descrisă la art. 511b – 511i din Codul de procedură penală (*Wetboek van Strafvordering*). Definind lucrurile în acest mod, legiuitorul a dorit să arate că este vorba despre o continuare a proceselor penale împotriva persoanei condamnate, scopul fiind acela de a determina pedeapsa care trebuie să fie aplicată [*Kamerstukken* (Documente parlamentare) II, sesiunea 1989/1990, 21 504 nr. 3, p. 14]. Procedura impunerii unei măsuri de confiscare nu are ca obiect sau ca finalitate să se pronunţe cu privire la o acuzaţie în materie penală sau să stabilească o sancţiune penală, ci să identifice câştigurile obţinute în mod ilicit, să determine valoarea lor pecuniară şi, printr-un ordin judecătoresc de confiscare, să priveze beneficiarul de aceste câştiguri. Scopul urmărit de posibilitatea de a pronunţa o măsură de confiscare este dublu: în primul rând, de a remedia o situaţie

ilicită şi, apoi, de a crea un efect general de prevenire a infracţiunilor făcându-le mai puţin atractive, din cauza riscului crescut de a constata că produsul acestora este confiscat.

25. În temeiul art. 511b alin. 1 din Codul de procedură penală, o cerere de confiscare formulată în temeiul art. 36 din Codul penal trebuie să fie introdusă de procuror în faţa tribunalului cât mai curând posibil şi în termen de maxim 2 ani de la pronunţarea condamnării de către prima instanţă în cadrul procesului penal principal. Nu este necesar decât ca, la momentul introducerii cererii, condamnarea să aibă autoritate de lucru judecat.

26. Art. 311 alin. 1 din Codul de procedură penală îl obligă pe procuror să indice, cel mai târziu în momentul în care pronunţă rechizitoriul în faţa primei instanţe în cadrul procesului penal principal dacă intenţionează să solicite pronunţarea unui ordin de confiscare, în cazul condamnării. Scopul acestei obligaţii este de a preveni ca o persoană condamnată să se confrunte brusc, în termen de 2 ani de la condamnarea sa în primă instanţă, cu o cerere de emitere a unui ordin de confiscare şi de a arăta cu claritate că procedura în pronunţarea unei măsuri de confiscare nu este analizată pe baza unei noi trimiteri în judecată bazate pe aceleaşi fapte, ci într-o parte distinctă a procesului penal principal şi că trimiterea în judecată nu încetează odată cu hotărârea principală, ci continuă cu procedura pentru pronunţarea unui ordin de confiscare.

27. Expresia „infracţiuni similare sau pentru care [...]”, în sensul art. 36e alin. 2 din Codul penal, vizează infracţiuni de natură similară celor care au făcut obiectul trimiterii în judecată a inculpatului, de exemplu infracţiuni ale legislaţiei privind stupefiantele, infracţiuni împotriva dreptului de proprietate sau infracţiuni de fals şi înşelăciune.

28. Normele privind probele care se aplică în materie penală, astfel cum sunt definite la art. 338-344a din Codul de procedură penală, nu se aplică în procedurii pentru pronunţarea unei măsuri de confiscare. În cadrul acestei proceduri, procurorului îi revine responsabilitatea de a stabili existenţa unui corp de elemente care să sugereze că exista suficiente probe că persoana în cauză a comis una sau mai multe infracţiuni în sensul art. 36e alin. 2 din Codul Penal şi a obţinut foloase din acestea. Persoana în cauză trebuie să demonstreze că teza Ministerului Public nu este întemeiată. Instanţa se pronunţă prin punerea în balanţă a probabilităţilor, criteriu de probă comparabil cu cel care se aplică în materie civilă.

29. Faptul că normele aplicabile probelor în materie penală nu se aplică procedurii pentru pronunţarea unei măsuri de confiscare înseamnă că, dacă în cadrul unui proces penal inculpatul a fost găsit vinovat pentru o parte din acuzaţiile aduse împotriva sa şi achitat pentru restul, în cadrul procedurii pentru pronunţarea unei măsuri de confiscare iniţiată în urma procesului penal principal, instanţa poate dispune împotriva persoanei în cauză un ordin de confiscare bazat nu doar pe infracţiunea sau infracţiunile pentru care a fost găsit vinovat, ci şi pentru infracţiunea sau infracţiunile similare pentru care a fost achitat, dar în privinţa cărora instanţa consideră, pe baza criteriului balanţei probabilităţilor, că există probe suficiente că, totuşi, le-a comis.

30. În temeiul art. 511e din Codul de procedură penală, instanţa nu-şi poate întemeia aprecierea privind cuantumul real al foloaselor obţinute în mod ilicit, vizat de art. 36 din Codul penal, decât pe baza conţinutului „mijloacelor de probă licite” (*wettige bewijsmiddelen*). Art. 339 din Codul penal precizează că „mijloace de probă licite” înseamnă observaţiile personale ale instanţei, declaraţiile acuzatului, declaraţiile martorilor, declaraţiile experţilor şi înscrisurile (de exemplu, hotărârile judecătoreşti, procesele-verbale şi rapoartele oficiale). Totuşi, în contradicţie cu cerinţa, în materie penală, potrivit căreia o condamnare nu poate fi bazată decât pe probe coroborate cu alte probe, aprecierea, în cadrul unei proceduri pentru pronunţarea unui ordin de confiscare, a cuantumului foloaselor obţinute ilicit se poate baza pe un singur element de probă, cum ar fi procesul-verbal care conţine depoziţia persoanei în cauză.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 2 DIN CONVENŢIE

31. Reclamantul susţine că în măsura în care s-a întemeiat pe o apreciere juridică potrivit căreia el a obţinut foloase din infracţiuni pentru care a fost achitat în procesul penal principal, ordinul de confiscare care i-a fost impus reprezintă o încălcare a dreptului său la prezumţia de nevinovăţie, în sensul art. 6 § 2 din Convenţie.

Art. 6 § 2 din Convenţie prevede următoarele:

> „2. Orice persoană acuzată de o infracţiune este prezumată nevinovată până ce vinovăţia sa va fi legal stabilită.”

Guvernul contestă faptul că a fost încălcată această dispoziţie.

A. Cu privire la admisibilitate

32. Cererea nu este în mod vădit nefondată în sensul art. 5 § 3 din Convenţie. Întrucât aceasta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, trebuie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

1. Argumente susţinute în faţa Curţii

33. Invitat să se exprime asupra problemei dacă a fost sau nu încălcat art. 6 § 2, în măsura în care ordinul de confiscare a fost în esenţă pronunţat nu în temeiul unei analize patrimoniale care să demonstreze că reclamantul se afla în posesia unor bunuri de origine neidentificabilă sau inexplicabilă, ci în temeiul unei aprecieri a unor câştiguri obţinute probabil prin comiterea de „infracţiuni similare" celor pentru care a fost achitat, Guvernul observă că ordinul de confiscare în litigiu nu s-a bazat pe art. 36 § 3 din Codul penal, ci pe art. 36e alin. 1 şi 2 din acelaşi cod. Dreptul intern nu impunea efectuarea unei analize patrimoniale.

34. Câştigurile vizate de ordinul de confiscare ar fi fost calculate separat pentru fiecare tranzacţie ilicită. Reclamantul ar fi avut aşadar posibilitatea să dea explicaţii pentru fiecare tranzacţie pentru care nu este posibil să fi fost implicat în infracţiunile în cauză.

35. În plus, măsura în litigiu nu ar fi fost de natură punitivă; nu era vorba despre a se decide cu privire la vinovăţia persoanei în cauză, ci de a restabili un *status quo ante* după comiterea unor infracţiuni. De asemenea, criteriile care guvernează aplicarea sa ar fi mai puţin severe decât cele aplicabile unui proces penal, în sensul strict al termenului.

36. Guvernul adaugă că, presupunând chiar că reclamantul ar fi trebuit să răspundă la o „acuzaţie în materie penală" în cadrul procedurii de confiscare, aceasta a beneficiat de garanţiile art. 6 § 2. În special, nu se poate spune că sarcina probei a fost transferată de la acuzare apărării.

37. Cauza este, în esenţă, identică cu cauza *Van Offeren împotriva Ţărilor de Jos* (dec.), nr. 19581/04, 5 iulie 2005. În ambele cauze se face vorbire despre o procedură de confiscare în urma achitării; nici un caz, nici celălalt nu se referă la a se decide asupra vinovăţiei persoanelor în cauză; singura diferenţă între cele două cauze constă în metoda folosită pentru a estima foloasele obţinute ilicit.

38. Reclamantul face trimitere la decizia Curţii de Apel Bois-le-Duc potrivit căreia au existat „indicii suficiente" că el a comis infracţiunile în cauză. El vede în aceasta o decizie privind vinovăţia sa, incompatibilă cu art. 6 § 2, deoarece fusese achitat pentru respectivele infracţiuni.

39. De altfel, reclamantul se plânge că nu a existat nicio analiză care să-i evalueze patrimoniul de-a lungul anilor şi subliniază că nu s-a găsit în posesia sa nici un bun de origine neidentificabilă sau inexplicabilă.

40. În final, atrage atenţia că deşi persoanele coinculpate au fost condamnate pentru una sau mai multe infracţiuni pentru care şi el a fost acuzat, nu a fost solicitată nicio măsură de confiscare în raport cu infracţiunile pentru care acestea fuseseră achitate.

2. Motivarea Curţii

41. Curtea reafirmă că prezumţia de nevinovăţie pe care o consacră art. 6 § 2 este încălcată în cazul în care o hotărâre judecătorească sau o declaraţie a unui funcţionar public privind o persoană acuzată reflectă impresia că aceasta este vinovată, deşi vinovăţia sa nu a fost legal stabilită în prealabil (a se vedea *Deweer împotriva Belgiei*, hotărârea din 27 februarie 1980, seria A nr. 35, pct. 56; *Minelli împotriva Elveţiei*, hotărârea din 25 martie 1983, seria A nr. 62, pct. 37). În plus, domeniul de aplicare al art. 6 § 2 nu se limitează la procesul penal pendinte (a se vedea *Allenet Ribemont împotriva Franţei*, hotărârea din 10 februarie 1995, seria A nr. 308, pct. 35).

42. De altfel, Curtea a concluzionat cu privire la aplicabilitatea acestei dispoziţii pentru hotărâri judecătoreşti pronunţate în urma unei achitări (a se vedea *Sekanina împotriva Austriei*, hotărârea din 25 august 1993, seria A nr. 266-A, pct. 22; *Asan Rushiti împotriva Austriei*, nr. 28389/95, pct. 27, 21 martie 2000; *Lamanna împotriva Austriei*, nr. 28923/95, 10 iulie 2001). Hotărârile pronunţate în aceste cauze făceau referire la proceduri privind aspecte cum ar fi obligaţia inculpatului de a suporta cheltuielile de judecată şi costurile anchetei penale, o cerere de rambursare a cheltuielilor necesare sau o cerere de despăgubire pentru arestarea preventivă, aceste elemente fiind considerate o consecinţă şi un corolar al procesului penal principal.

43. Totuşi, deşi este evident că art. 6 § 2 reglementează procesele penale în totalitate, nu numai examinarea temeiniciei acuzaţiei, dreptul de a fi prezumat nevinovat în temeiul art. 6 § 2 nu este valabil decât în raport cu infracţiunea exactă de care învinuitul este „acuzat". Din moment ce s-a dovedit, potrivit legii, că este vinovat de infracţiunea în cauză, art. 6 § 2 nu se poate aplica în raport cu afirmaţiile făcute pe tema personalităţii şi comportamentului persoanei în cauză în cadrul procedurii de

aplicare a pedepsei, cu excepţia cazului în care afirmaţiile sunt de aşa natură şi grad încât echivalează cu formularea unei „acuzaţii", în sensul autonom pe care această noţiune îl are în cadrul Convenţiei (a se vedea *Phillips împotriva Regatului Unit*, nr. 41087/98, pct. 35, CEDO 2001-VII).

44. Într-o serie de cauze, Curtea s-a declarat pregătită să ia în considerare procedurile de confiscare care au urmat condamnărilor ca fiind parte integrantă a procesului de aplicare a pedepsei şi, prin urmare, ca neintrând în domeniul de aplicare al art. 6 § 2 [a se vedea în special *Phillips*, citată anterior, pct. 34, şi *Van Offeren împotriva Ţărilor de Jos* (dec.), nr. 19581/04, 5 iulie 2005]. Aceste cazuri aveau drept caracteristici comune faptul că persoanele în cauză au fost condamnate pentru infracţiuni privind stupefiantele, că au continuat să fie suspectate de alte infracţiuni de acelaşi tip, că se părea că deţineau bunuri a căror provenienţă nu putea fi dovedită, că se putea presupune în mod rezonabil că aceste bunuri fuseseră obţinute prin exercitarea unei activităţi ilicite şi că persoanele în cauză nu reuşiseră să ofere o explicaţie satisfăcătoare în acest sens.

45. Speţa de faţă prezintă caracteristici suplimentare care o disting de cauzele *Phlilips* şi *Van Offeren*.

46. În primul rând, curtea de apel a considerat că reclamantul a obţinut foloase ilicite în urma infracţiunilor în cauză deşi nu s-a dovedit că persoana în cauză deţinea bunuri cărora nu le-a putut explica sursa într-o manieră satisfăcătoare. Curtea de apel a ajuns la această concluzie întemeindu-se pe extrapolări bazate pe un amestec de fapte şi constatări incluse într-un raport al poliţiei.

47. Curtea consideră că o „confiscare" în urma unei condamnări – sau, pentru a folosi aceeaşi expresie cu cea din Codul penal olandez, o „privare de foloase obţinute ilicit" – reprezintă o măsură (maatregel) nepotrivită pentru bunuri despre care nu se ştie dacă au fost vreodată în posesia persoanei în cauză, mai ales dacă măsura respectivă se referă la un act infracţional cu privire la care persoana în cauză nu a fost de fapt găsită vinovată. În cazul în care nu se poate considera dincolo de orice îndoială rezonabilă că persoana vizată a comis într-adevăr infracţiunea în cauză şi în cazul în care nu se poate dovedi că obţinut foloase, ilicite sau nu, o astfel de măsură nu se poate baza decât pe o prezumţie de vinovăţie. O astfel de prezumţie poate fi cu greu considerată compatibilă cu art. 6 § 2 (a se compara, *mutatis mutandis*, *Salabiaku împotriva Franţei*, hotărârea din 7 octombrie 1988, seria A nr. 141-A, p. 15-16, pct. 28).

48. În al doilea rând spre deosebire de cauzele *Phillips* şi *Van Offeren*, ordinul în litigiu face referire la infracţiuni pentru care reclamantul a fost într-adevăr achitat.

49. În hotărârea *Asan Rushiti* (citată anterior, pct. 31), Curtea a subliniat că art. 6 § 2 consacră o regulă generală în temeiul căreia, odată ce învinuitul a beneficiat de o achitare definitivă, fie şi simpla formulare de suspiciuni cu privire la nevinovăţia sa este nelegitimă.

50. Or, concluzia menţionată a curţii de apel depăşeşte formularea de simple suspiciuni. Aceasta trebuie văzută ca o hotărâre privind vinovăţia reclamantului, deşi vinovăţia nu a fost „stabilită în temeiul legii" (a se compara *Baars împotriva Ţărilor de Jos*, nr. 44320/98, pct. 31, 28 octombrie 2003).

51. În consecinţă, a fost încălcat articolul 6 § 2.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENŢIE

52. Art. 41 din Convenţie este redactat după cum urmează:

> „În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenţiei sau a protocoalelor sale şi dacă dreptul intern al înaltei părţi contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecinţelor acestei încălcări, Curtea acordă părţii lezate, dacă este cazul, o reparaţie echitabilă."

A. Prejudiciu

53. Cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material pe care susţine că l-a suferit, reclamantul solicită revocarea ordinului de confiscare. El speră că sumele pe care le-a plătit în temeiul acestui ordin îi vor fi rambursate pentru partea care depăşeşte 6 347,93 EUR – foloase financiare obţinute de către acesta din infracţiunile pentru care a fost recunoscut ca fiind vinovat – şi că obligaţia de a plăti restul sumei va fi ridicată. În subsidiar, el solicită acordarea unor sume corespunzătoare.

54. În plus, reclamantul solicită 10 000 de euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral. El susţine că, din cauza obligaţiei de a efectua plăţi periodice în temeiul ordinului de confiscare, i-a fost foarte dificil să înceapă o nouă viaţă nouă şi că el şi familia sa au avut de suferit.

55. Guvernul contestă aceste pretenţii.

56. Curtea consideră că reclamantul are dreptul de a i se rambursa suma plătită în temeiul ordinului de confiscare în măsura în care se face referire la infracţiunile pentru care a fost achitat. Prin urmare, cu toate acestea, deşi se pare că solicitantul a achitat sumele în cauză sub formă de plăţi

periodice şi că suma totală nu a fost încă plătită, Curtea nu este în măsură să calculeze o sumă precisă.

B. Cheltuieli de judecată

57. Reclamantul solicită, mai întâi, suma de 7 497 EUR, inclusiv TVA, corespunzătoare onorariului perceput de avocatul Lina, care l-a asistat în faţa instanţelor interne şi a acţionat în calitate de consilier în cadrul procedurii în faţa Curţii. De asemenea, solicită suma de 6 935,72 EUR, inclusiv TVA, corespunzătoare onorariului perceput de avocatul Spronken, care l-a reprezentat în faţa Curţii.

58. Guvernul consideră aceste pretenţii nejustificate. Guvernul atrage atenţia că reclamantul a beneficiat de asistenţă juridică atât în faţa instanţelor interne, cât şi în faţa Curţii.

C. Decizia Curţii

59. Curtea consideră că, în circumstanţele cauzei, chestiunea cu privire la aplicarea art. 41 din Convenţie nu se află în stare de judecată. De asemenea, decide să amâne pronunţarea, înţelegând că guvernul pârât şi reclamantul au oricând posibilitatea de a încheia un acord amiabil (art. 75 § 1 şi 4 din Regulamentul Curţii).

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;

2. *Hotărăşte* că a fost încălcat art. 6 § 2 din Convenţie;

3. *Hotărăşte* că problema aplicării art. 41 din Convenţie nu se află în stare de judecată;

În consecinţă,

a) o reţine;

b) invită Guvernul şi reclamantul să îi adreseze în scris, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în temeiul art. 44 § 2 din Convenţie, observaţiile lor scrise cu privire la această problemă şi, în special, să informeze Curtea despre orice acord la care ar putea ajunge;

c) amână pronunţarea asupra procedurii ulterioare şi deleagă preşedintelui Camerei sarcina de a o stabili după caz.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 1 martie 2007, în temeiul art. 77 § 2 şi 3 din Regulament.

Santiago Quesada — Bostjan M. Zupančič

Grefier — Preşedinte